

Topografie staroveké Itálie

1. Úvod, prírodné podmienky, regióny, typy muriva, rímske mesto

Podmienky ukončenia

- Aktívna účasť (dochádzka nutná!!)
- Záverečný test – splnenie: 70 %
- V priebehu semestra-5x testy počas semestra (slepá mapa, lokality, obrázky)

Prírodné podmienky

A moria: Tyrhénske more (Tuscum mare – Etruské more), Jadranské more (Adriaticum mare)

B pohoria: Alpy (4807 m.n.m.) – kryštálické, vápencové a flyšové pásy, Apeniny (2914 m.n.m.) – vápence a pieskovce, Vezuv (1186 m.n.m.) – sopečné pohorie

- alpské priesmyky - obchodné cesty do Galie, Germánie a Ilýrie

C pobrežie: nie je príliš členité

-Málo prístavov: Neapolis, Puteolo (Pozzuoli), Ostia, na východnom pobreží Brundisium (Brindisi), Tarentum, Ravenna (severné pobrežie – vojnový prístav)

Rieky: Pád (Padus) a Tiber (Tiberis)

D podnebie: stredomorský ráz, severné oblasti - chladnejšie, južná časť polostrova - subtropické pásmo

A. Moria

- dlhá pobrežná čiara s menším počtom zátok ako v Grécku
- rieky – krátke a plytké, nie veľmi vhodné pre cestovanie a transport

Efekt: Ľudia sa sústredili hlavne do vnútrozemia a tam obchodovali v porovnaní s Grékmi, ktorí preferovali more. Dlhá pobrežná čiara umožňovala jednoduchší prístup nepriateľov po mori, jednoduchšie invázie

B. Hory

- Alpy oddeľujú Taliansko od zvyšku Európy – ochrana (avšak nie úplná) pred inváziou – množstvo priesmykov
- Apeniny prechádzajú celým polostrovom – ale nebránili obchodu
- zdroj surovín

Efekt: Obchod a kontakt s ostatnými kultúrami, ale neprestajná hrozba invázie – vyvinutá silná armáda

C) Krajina, pôda, vegetácia

- väčšina krajiny sú pohoria alebo úpätia pohorí, okrem nížin v okolí riek
- piesčitá pôda, ľahko eroduje
- vhodné na pasenie
- sever – dostatočne úrodný pre pestovanie obilia, ostatné: zelenina, hrozno, olivy, citrusové plody

Efekt: Rimania boli počas ranej histórie takmer sebestační, v období principátu rozvíjali obchod

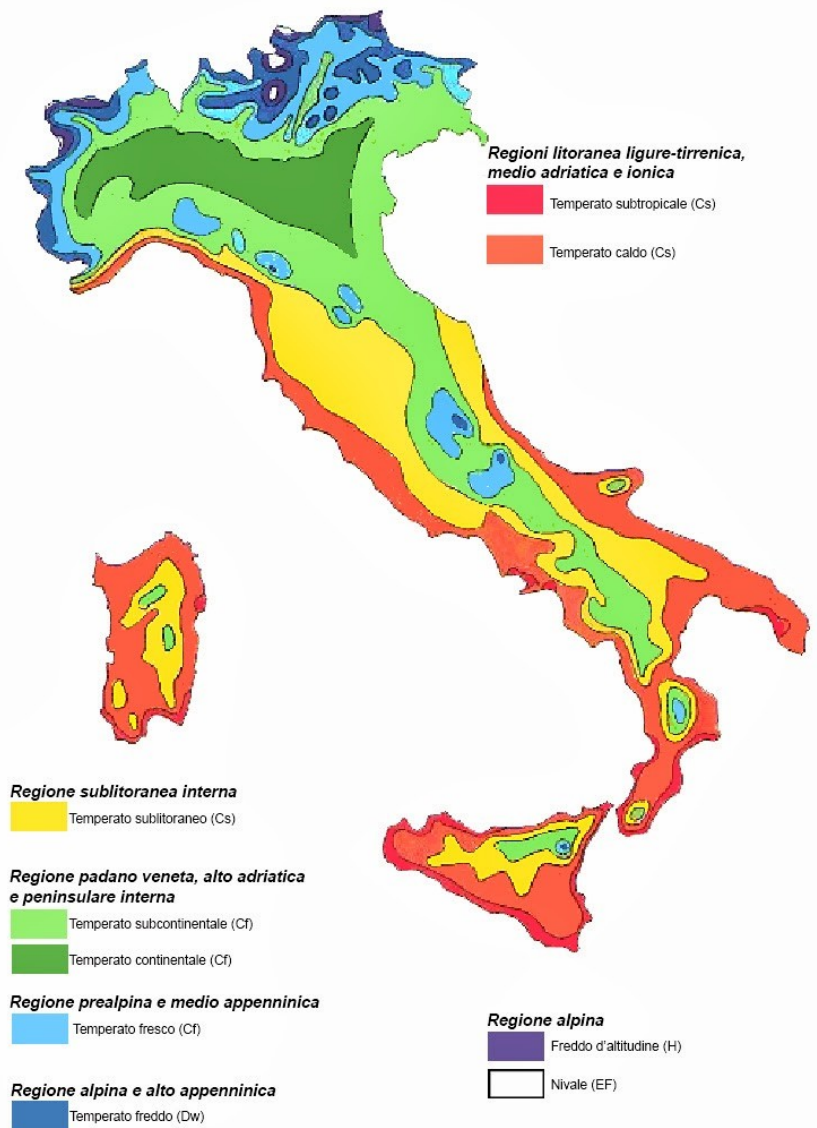

D) Klíma

- stredomorská
- mierne teploty a dostatok zrážok v zimnom období
- citrusy, hrozno, olivy, zelenina

Efekt: podobne ako Gréci, aj Rimania trávili množstvo času vonku obrábaním pôdy a obchodom. Hlavný exportný artikel: citrusy, hrozno a olivy

- podnebiu prispôsobená aj architektúra

1. Campania a Latium
2. Apulia a Calabria
3. Lucania a Bruttii
4. Samnium
5. Picenum
6. Umbria
7. Etruria
8. Aemilia
9. Liguria
10. Venetia a Histria
11. Gallia Transpadana

Taliansko pôvodne – len časť na juhu v regióne Bruttium, dnešná Kalábria

- 5. stor. BC – meno prešlo na celú oblasť okolo Tarentského zálivu

- 4. stor. BC – celá južná časť Apeninského polostrova

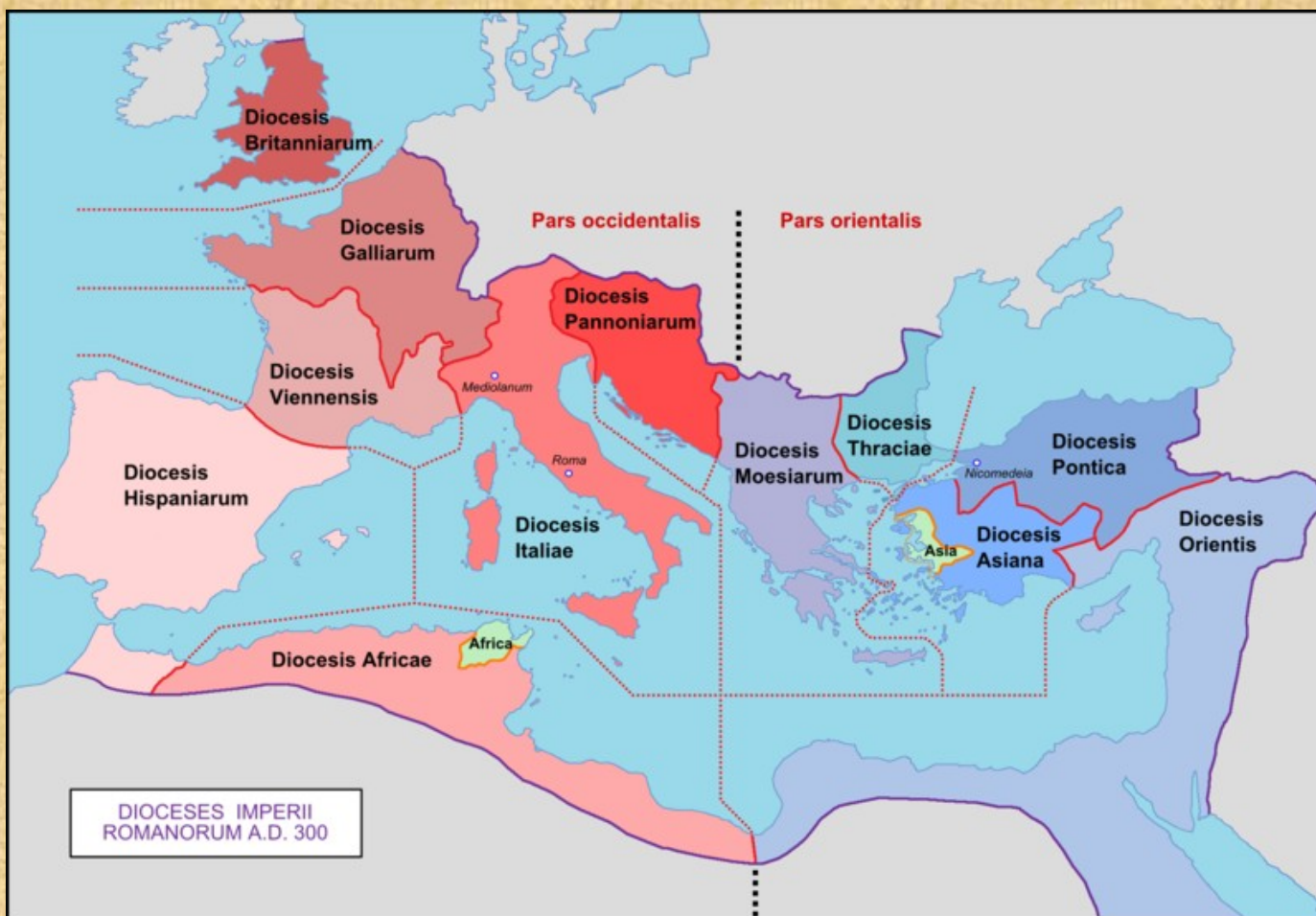
- po zjednotení Talianska Rimanmi naberá meno „Itália (Taliansko)“ nielen geografický, ale aj politický význam – zjednotenie Talianska prebiehalo v niekoľkých krokoch – 133 BC pričlenená časť až po rieku Rubikon

- 1. stor. BC začlenená aj Pádska nížina (Gallia Cisalpina)- 2.triumvirát – 42 BC

- 41 BC – Augustus rozdelil celé územie siahajúce od Messinskej nížiny k Alpám na 11 krajov – na historicko-etnickom základe – meno podľa usadeného obyvateľstva

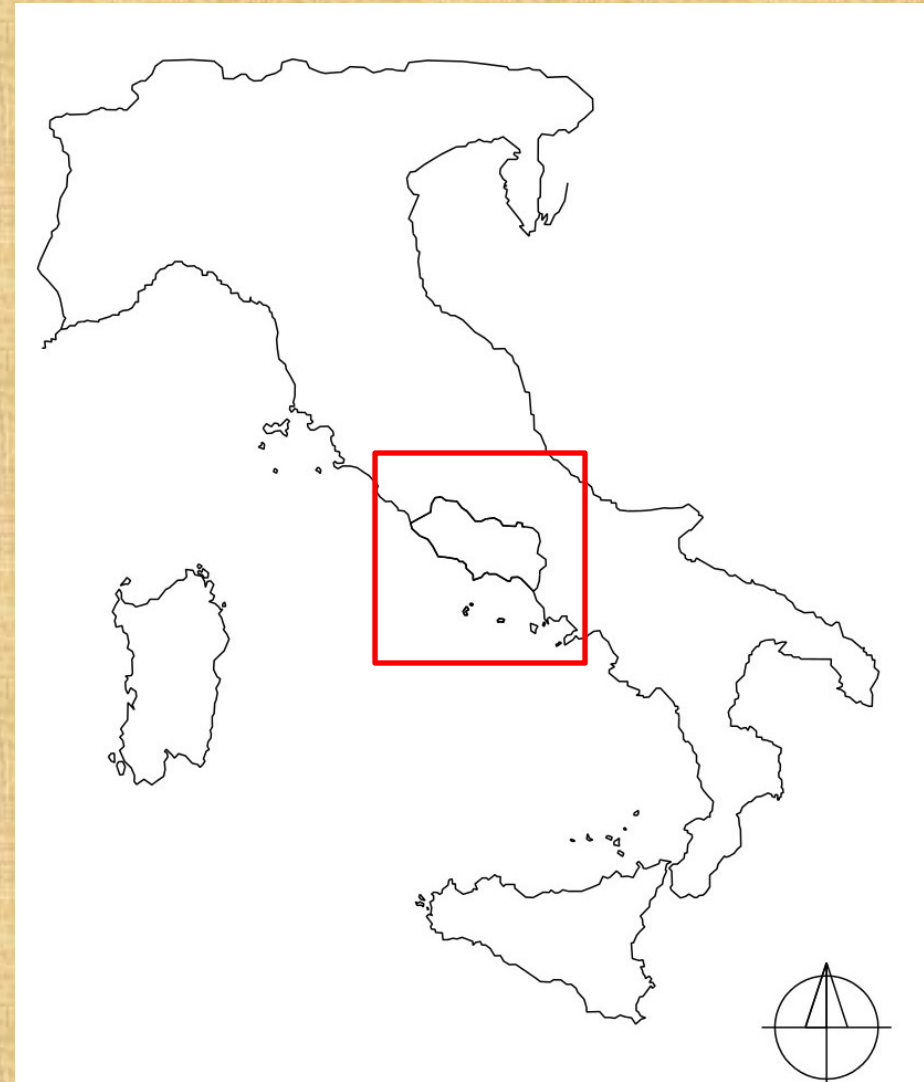
- rozdelenie zostalo v platnosti po celú dobu principátu,
- dominát - Dioklecián – nové rozdelenie
- Taliansko – dva významy: a) celá talianska praefektúra
  - b) vlastná diecéza „talianska“, ktorá zahrňovala Sicíliu, Sardíniu, Korziku a Raeti
- Diocesis Italiae: rozdelená na dve časti – Italia annonaria (odvádzala dane – annona) cisáorskemu dvoru v Mediolane, Italia urbicaria – odvádzala dane do Ríma

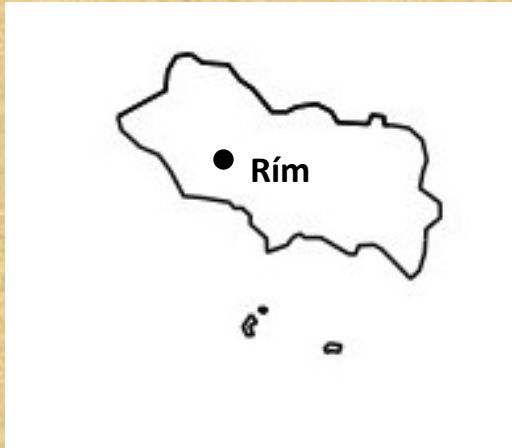

Regio I

Latium

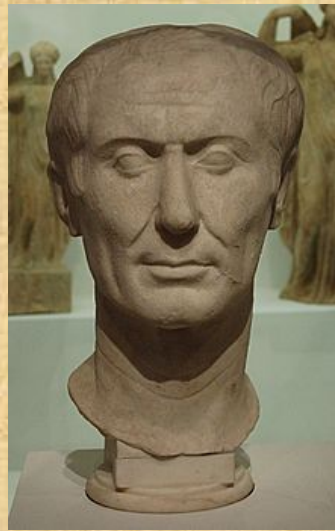
- pôvodne len oblasť na ľavom brehu rieky Tiber,
- územie dnes známe nížina Campagna
- tvorená pôsobením dvoch činiteľov: voda a sopečná činnosť
- pobrežie - vlhké a močiarovité
- rozsiahla melioračná činnosť obyvateľstva
- osady zakladané na pahorkoch – napr. Rím
- pahorky porastené listnatými stromami: brečtan, vavrín, myrta
- na sever – pohorie Alba, západ – Apeniny
- Apeniny – stavebný materiál – tuf, travertín, čadič
- pôda úrodná – obilie, vínná réva
- horské oblasti – pastierstvo
- kmene: Latinovia, sabellské kmene – asi Sabinovia, v horách a JV Hernikovia, Aeuguovia, Volskovia
- od 41 BC – Regio I spolu s Kampániou

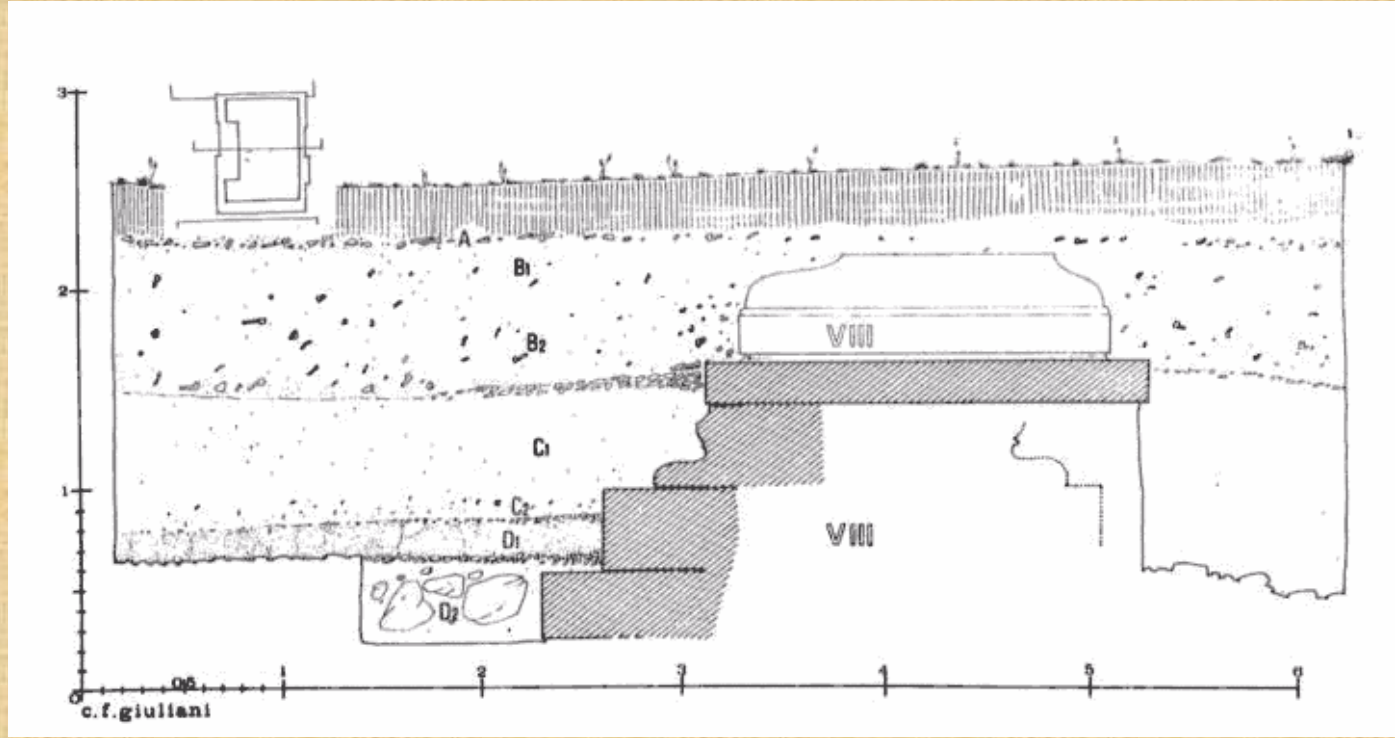

- územie osídlenie najneskôr v 10. stor. BC – prevažujúci vplyv kultúry Villanova a Terramare
- latinské kmene – rodová spoločnosť
- opevnené sídliská – podľa tradície 30
- na čele Alba Longa
- Tullus Hostilius - pripojil Albu Longu k Rímu
- etruská dynastia kráľov v Ríme – Rím vládol Latiiu
- republika – boje medzi Rímom a Latinskou ligou
- porazenie Latinskej ligy – 340 – 338 BC
- lokality: Aricia, **Tusculum**, Lanuvium, Lavinium, Cora, Tibur, Pomeria, Ardea, Praeneste, Segni

Regio I

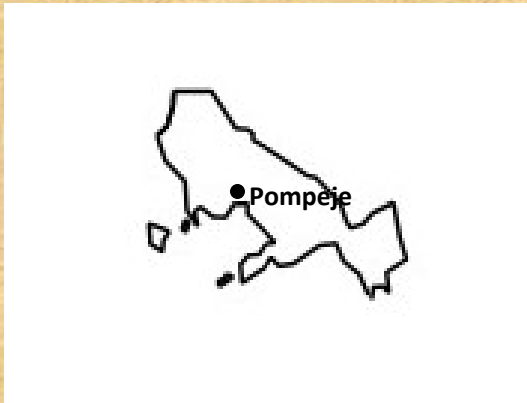
Campania

- južné Taliansko, južne od Látia, Samnum na východe a Tyrhénskym morom
- vo vnútrozemí - vápencový masív Apenín,
- na pobreží úrodná nížina
- pohorie sopečného pôvodu (Vezuv)
- poľnohospodárstvo: pestovanie obilia, ovocia a zeleniny (vínna réva, olivy, ruže)
- remeselná výroba: poľnohospodárske náradie (vedrá, nádoby na olivový olej, medené nádoby, lisy), lampy, zrkadlá, kovové nádoby, sklenené predmety, reliéfná keramika, voňavky z ruží
- prístavy: Puteoli, Neapolis, Misenum
- kúpeľné mestá: Stabia, Baiae
- ďalšie lokality: Nola, Herculaneum, Pompeje, Salerno, Oplontis
- osídlenie: Oskovia, Gréci, Lukánci

- územie postupne osídlili Oskovia, Gréci, Lukánci, Etruskovia, Samniti
- kultúra silne ovplyvnená gréckymi vplyvmi
- od 8. stor. BC - Gréci zakladali kolónie (Pithekoussai, Cumae, Puteoli, Neapolis...).
- 6. stor. BC pod vládou Etruskov
- 5. stor. BC pod vládou Samnitov
- vzťah s Rímom sa začal rozvíjať od 2.pol. 4. stor. BC (312 BC vybudovaná Via Appia do Capuy)
- po Púnských vojnách – Kampánska nížina majetkom Ríma

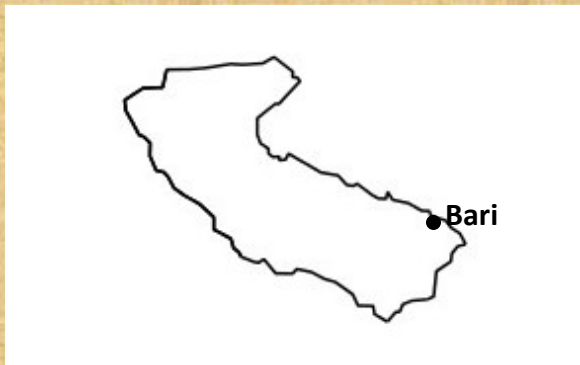

Regio II

Apulia

- východné pobrežie južného Talianska
- vnútrozemie hornaté: pastierstvo, chov koní a oviec
- početné jazerá
- pobrežie: úrodná nížina - rozsiahle sady
- významné lokality: Venusia (Venosa), Lucera vojenská pevnosť, Canusium (Canosa) spracovávanie a vývoz vlny, Cannae
- kmene: Oskovia, Ausonovia, Yapigovia (Dauniovia, Peucetiovia, Messapíni), Gréci

- rôznorodá materiálna kultúra: daunijská keramika (neolitické vzory), apúlska maľovaná (grécke vzory), terakotové sošky s hellenistickými vzormi
- prvé osídľovanie – Yapigovia okolo 1300 BC (predchádzali gréckej kolonizácii), možno spolu s nimi obyvatelia Mykén: organizované feudálne spoločenské zriadenie, opevnené mestá, urbanizmus
- grécki usadlíci – zložité vzťahy s Yapigami (napr. 473 BC – Tarentum porazené Messapinmi a Peucetinmi)
- aj napriek bojom – prenikanie gréckej kultúry od 5. stor. BC – budovanie keramických dielní po porážke Atén
- prejavy gréckeho vplyvu – materiálna kultúra, umenie (nie architektúra)

Regio II

Calabria

- juhovýchodný výbežok južného Talianska
- mierne zvlnená krajina (500 m)
- pastviny (chov oviec, spracovanie vlny)
- ovocné sady a olivové háje
- včelárstvo
- lokality: Tarentum, Brundisium, Gnathia

Regio III

Lukánia a Bruttium

Lucania

- dn. Basilicata
- juhozápadné Taliansko
- hornaté vnútrozemie (chov dobytky)
- nížina na pobreží – ovocie, obilie, vína réva
- lokality: Metapontion (grécka kolónia), Herakleia, Paestum, Velia, Potentia (obchodné stredisko, cestný uzol)
- počas cisárskeho obdobia – celé územie v rukách veľkostatkárov, skoro vyľudnená

Bruttium

- hornatá krajina v najjužnejšej časti Talianska
- rozsiahle lesy (stavebné drevo)
- názov podľa pôv. obyvateľov – Bruttiovia (príbuzní Lukáncom)
- pôda málo úrodná
- prevládal chov dobytky
- pobrežie od 8. stor. BC kolonizované Grékmi
- Gréci založili obchodné stanice: Sybaris, Thurioi, Krotón, Rhégion
- 272 BC ovládli krajinu Rimania, postavili cestu via Popilia – spojenie s Lukániou

Regio IV

Samnium

- hornaté územie na východ od Latia,
- sabellské kmene – najpočetnejší Samniti
- pastierstvo a včelárstvo
- kon. 5. stor. BC – Samniti dobyli Kampániu
- pol. 4. stor. BC – združenie Samnitov s okolitými kmeňmi
- centralizácii zabránilo silné rodové zriadenie
- ohrozovali Latinskú ligu – dohoda
- Samnitské vojny – 343 – 341 BC, 327 – 304 BC, 298 – 290 BC – porážka Samnitov
- spojenie s Hannibalom
- odpor zlomil Sulla – spustožil celé územie, nechal popraviť niekoľko tisíc Samnitov
- lokality: Bovianum (Pietrabondante), Beneventum, Caudium

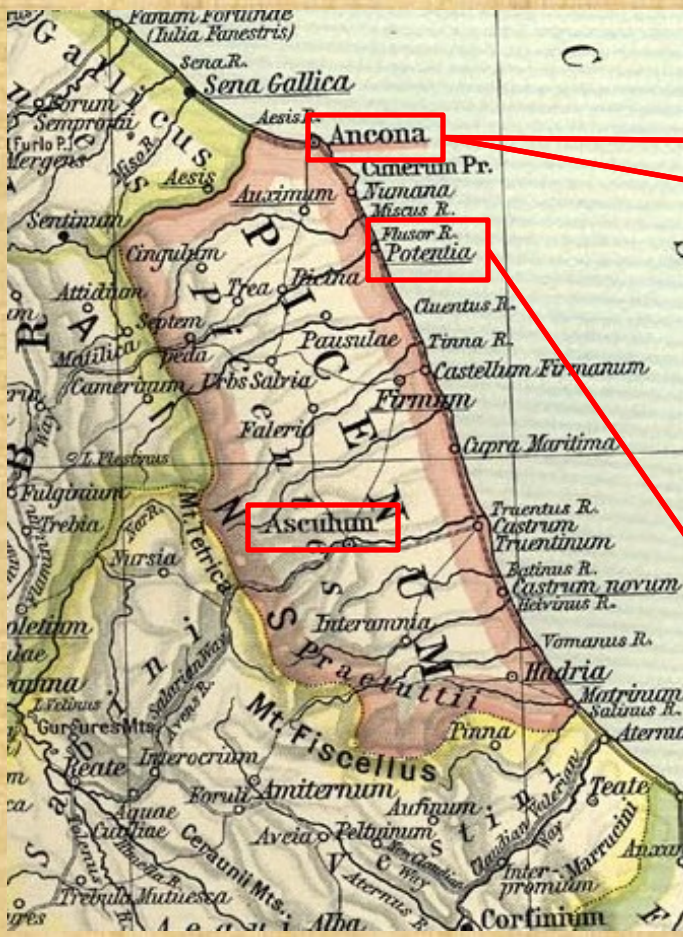

Regio V

Picenum

- dn. Marche
- stredná časť Talianska, na pobreží Jadranského mora
- povrch - mierna pahorkatina
- obyvateľstvo: Picenovia (Picentes – sabellské kmene)
- pestovanie ovocia: hrušky, hrozno, olivy
- vnútrozemie: chov hovädzieho dobytku a prasiat
- v 268 BC bolo územie podrobené Rimanmi
- lokality: Ancona, Potentia (Potenza) a Asculum (Ascoli).

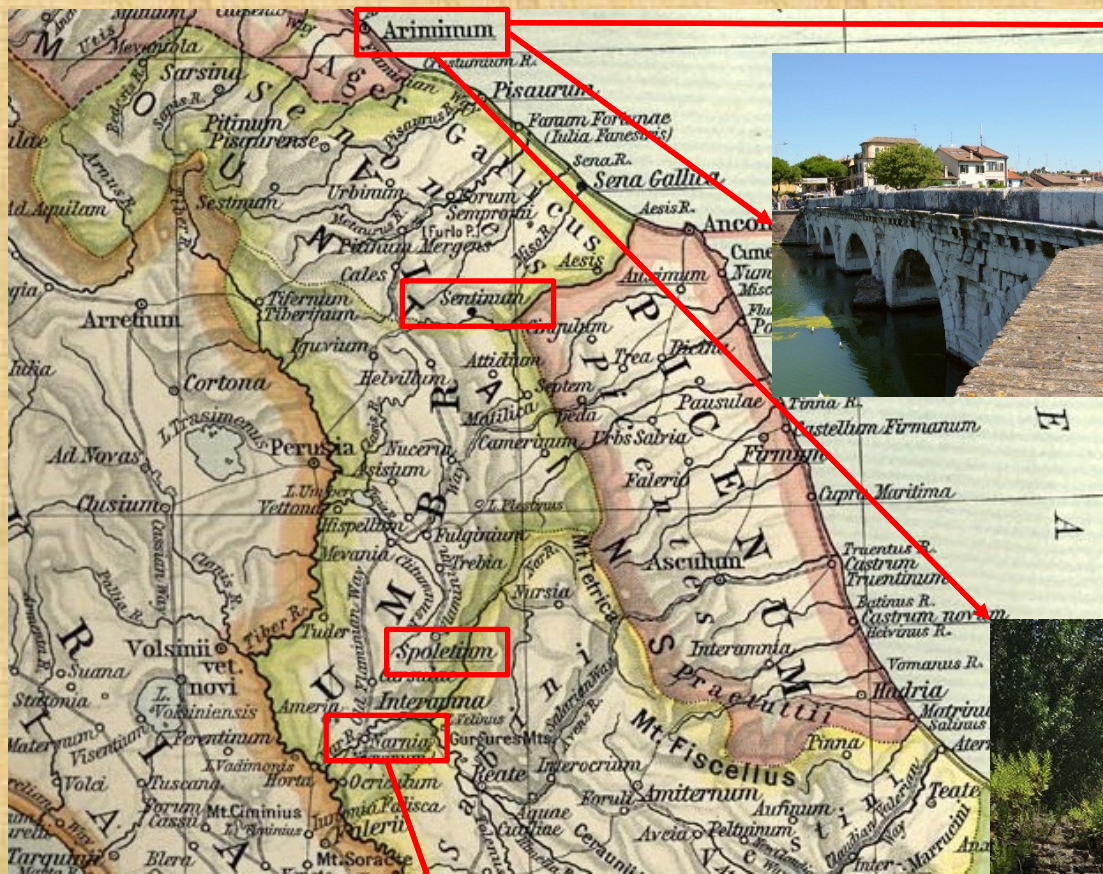
Regio VI

Umbria

- východná časť stredného Talianska
- vnútrozemie hornaté - chov dobytky
- Pobrežie úrodné - pestovanie ovocia
- Via Flaminia – zásobovanie, presun vojsk
- kmeň: Umbrovia
- lokality: Ariminum (Rimini), Sentinum (La Civitá u Sassoferrato), Iguvium (Gubio), Spoletium (Spoleto)

Regio VII

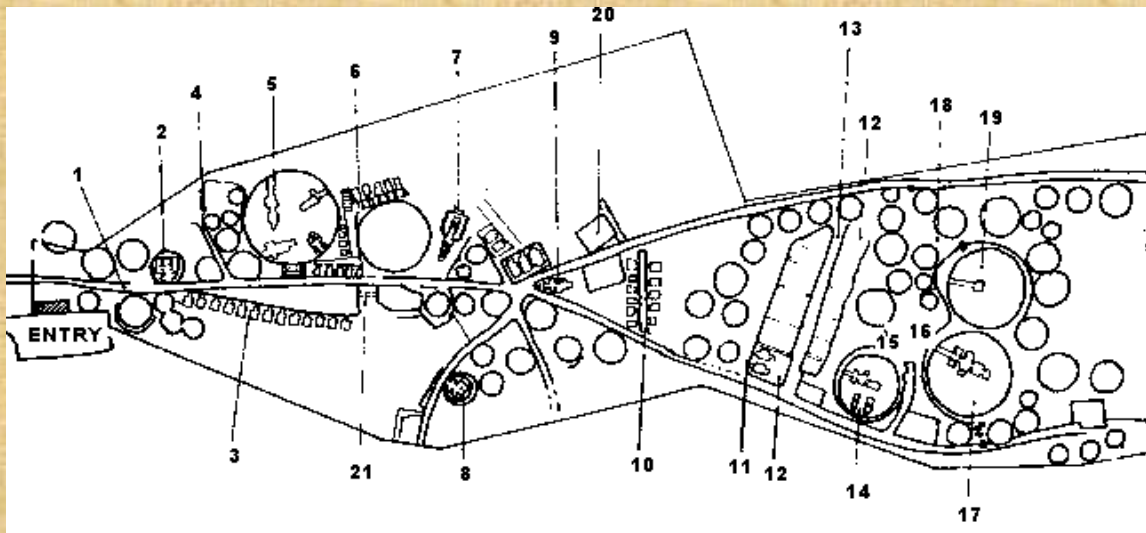
Etruria (Tuscania, dnešná Toscana, Toskánsko)

- hranice: východná a južná –Tiber, západná Tyrhénske more, severná Apeniny
- vnútrozemie hornaté, pokryté rozsiahlymi lesmi a pastvinami
- morské pobrežie a údolia riek - veľmi úrodné
- rozvinuté hospodárstvo
- poľnohospodárstvo: melioračné úpravy (močiarovité územie)
- remeselná výroba – vysoká úroveň (grécke vplyvy)
- metalurgia: domáce surovinové zdroje
meď: Populonia, Volater, Vetulonia a Rusel
cín a striebro: neďaleko Populonie
železná ruda: na ostrove Ilva (Elba) a v hornatom pásme medzi Populonií a Rusellami
alabaster: Volater
mramor: Luna
- obyvatelia: Etruskovia
- Obchodné kontakty: Grécko, Kartágo,
- export: meď, železo, umelecké predmety
- import: slonovina, vónne

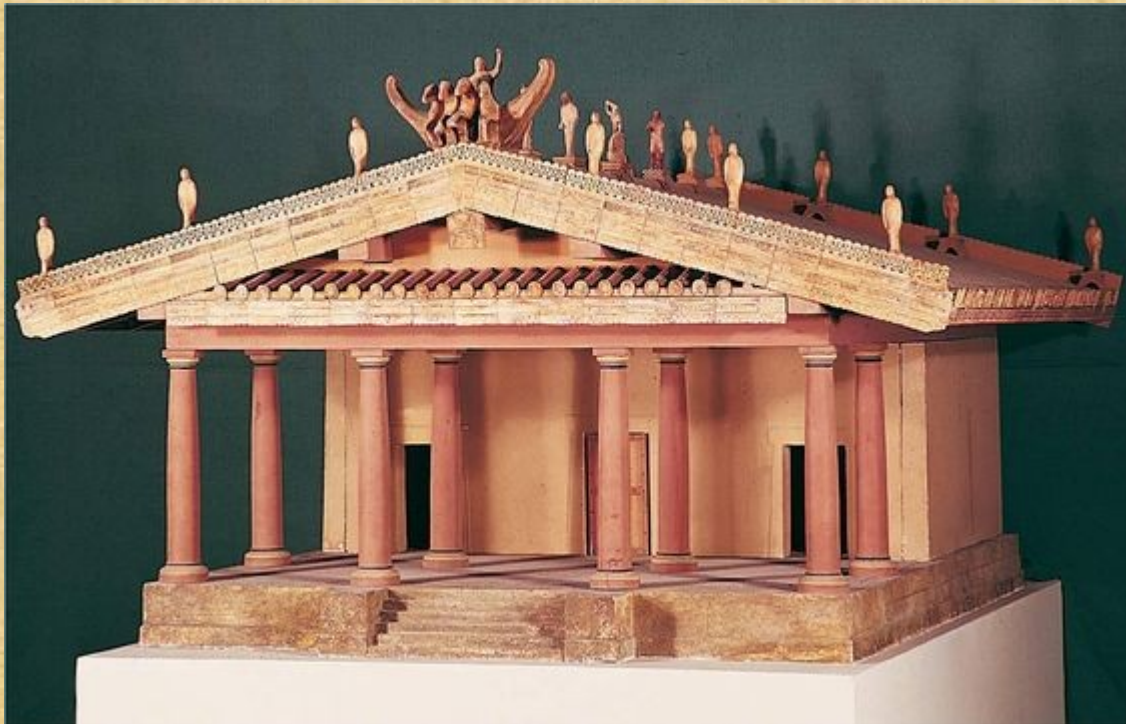

Lokality: Caere, Volsínie, Vetulonia, Arretium, Perugia, Volterra, Orvieto, Luna, Veje, Pyrgi, Tarquinia, Banditaccia...

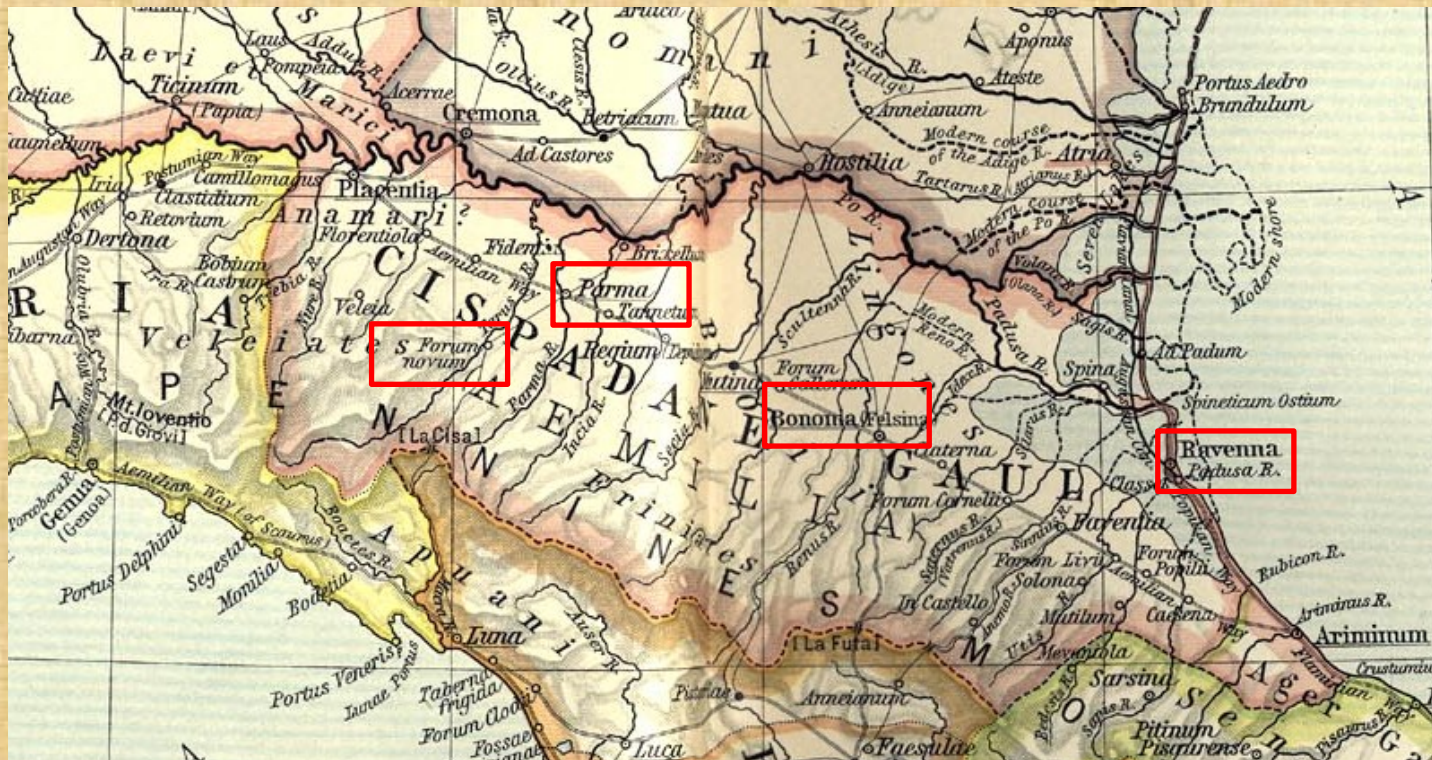

Regio VIII

Aemilia

- dn. Emilia-Romagna
- názov podľa Via Aemilia – spájala Rimini a Piacenza
- známa jako Gallia Cisalpina (ďalej delená na **Gallia Cispadana** a Gallia Transpadana)
- Rímania získali územie v 3. stor. BC, ale otázka severnej hranice nedoriešená – územie mnohých odpadlých kmeňov (Insburovia 197 BC, Bójovia)
- v roku 89 BC dostali občianstvo všetci spojenci
- Od 41 BC – názov Aemilia
- mestá: Patavium (Padova) – obchod s vlnenými látkami, Augusta Taurinorum (Turín), Mediolana (Ravenna), Bononia (Bologna), Parma, Mutina (Modena)
- rieky: Pád, Rubikon

Regio IX

Liguria

- severozápadná časť polostrova
- hornatá, nie príliš úrodná
- kmeň: Ligúrovia (neboli veľmi početní – hornatá oblasť)
- Počas 1. púnskej vojny sa väčšina pridala na stranu Kartága
- cesty uľahčili rozvoj územia: via Aurelia, Julia Augusta, Postumia a Aemilia Scauri
- mestá: Genua (Janov), Albenga, Luni

Regio X

Venetia et Histria

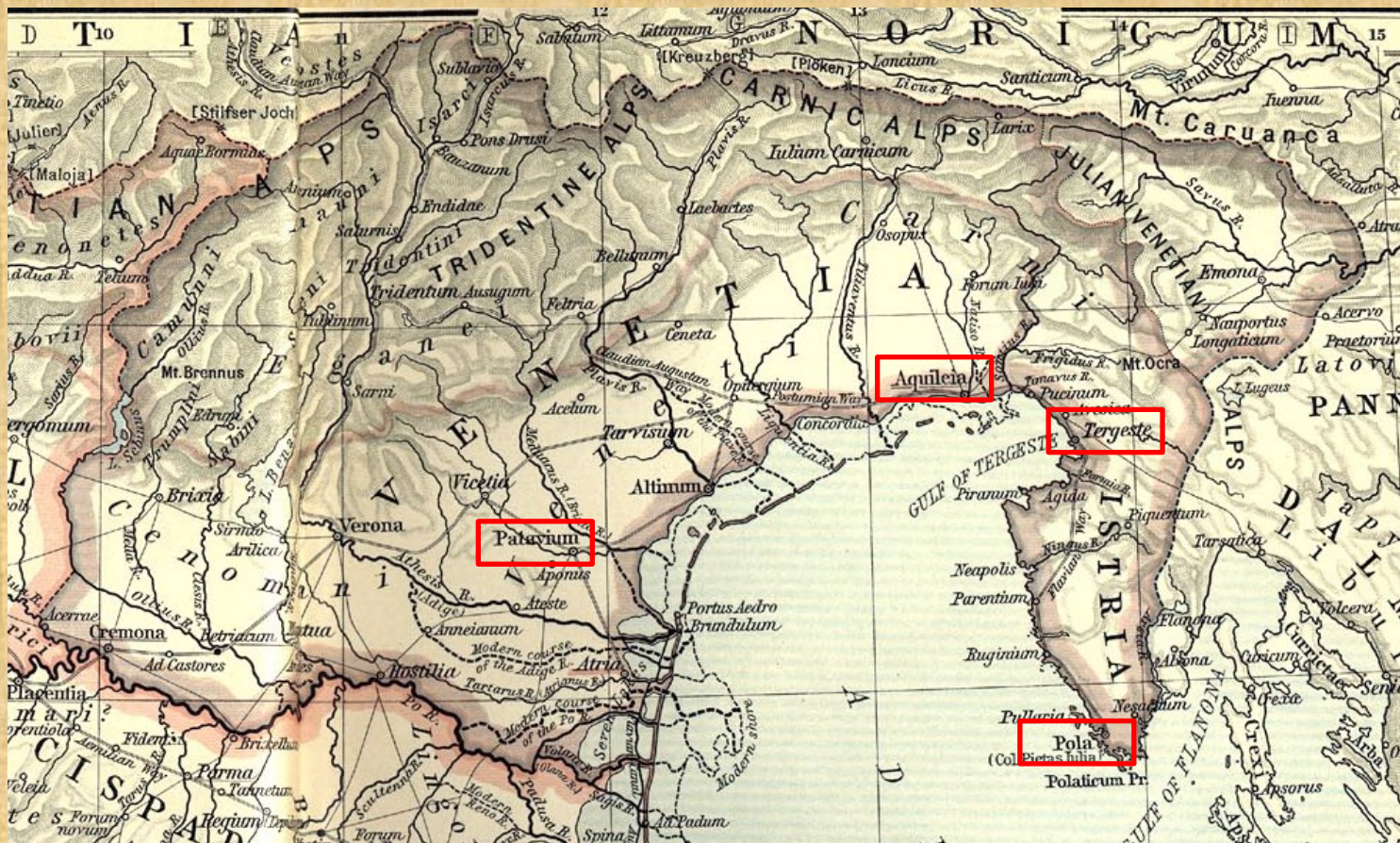
Venetia

- severovýchod Talianska
- obývaná Venétmi
- pestovanie: obilie, ovocie, figy
- chov: hovädzí dobytok
- hranice: na severe Alpy, na juhu Pád
- mestá: Patavium (Padova) – cestný uzol, Aquileia – obchodný prístav (obchod s jantárom), Venetia (Benátky) – založené v roku 452 obyvateľmi z Aquileie a Patavie (mestá zničené Attilom).

Histria

- názov dnešného Istrijského polostrova
- hornaté vnútrozemie – chov ovcí
- na pobreží pestovali hlavne olivy a vínna réva
- 178/177 BC podrobená Rimanmi
- silná romanizácia v 41 BC - pripojená k Taliansku ako Regio X po Augustovej reorganizácii
- mestá – Tergeste (Terst) – prístav, Pola (Pula) – prístav
- 78/79 AD - z Poly do Tergeste vybudovaná via Flavia
- po páde rímskej ríše padla pod moc Gótov, potom Byzantíncov a nakoniec Frankov.

Regio XI

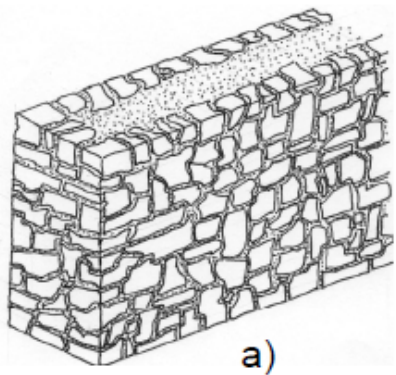
Gallia Transpadana

- pádska nížina
- patrila k najúrodnejším krajom
- pestovanie: obilie, víno, ovocie
- chov: dobytok
- historicky sa rozdeľuje na Gallia Transpadana, Gallia Cispadana, Gallia Cisalpina
- Gallia Cisalpina – alebo togata (po získaní rímskeho občianstva nosili tógu)
  - prvé keltské kmene tam začali prenikať okolo 400 BC
  - roku 390 alebo 387/86 BC porazili Rimanov pri rieke Allia, ktorí sa im postavili na odpor proti ďalšiemu rozširovaniu územia, od tej doby Rimania stále ohrozovaní zo severu
  - po víťazstve Rimanov nad Galmi a Samnitmi pri Sentine v Umbrii (285 BC) a potom Senonov pri Ariminiu (Rimini – 268 BC) – stabilizácia pomerov

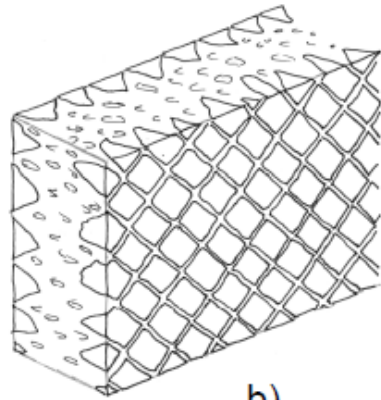

- ďalšie hrozby – keltské kmene zo severu
  - úspešná expanzia Ríma proti Keltom v sev. Taliansku 225 – 222 BC skončila dobytím Milána (Mediolanum) – Gallia Cisalpina pacifikovaná
  - Hannibalove výboje – ďalšie problémy
  - Rimania na zaistenie svojho územia - kolónie a cesty (Via Flamminia – počas svojej cenzúry nechal vybudovať Flaminius)
- Gallia Transpadana – Regio XI
 Gallia Cispadana – získali v 3.stor. BC pod svoju moc
- týmito úspechmi však neboli problémy so severnou hranicou vyriešené – po 2. púnskej vojne (218-207 BC) museli opäť bojovať s odpadlými kmeňmi Gallie Cisalpina – Bójovia, Insburovia

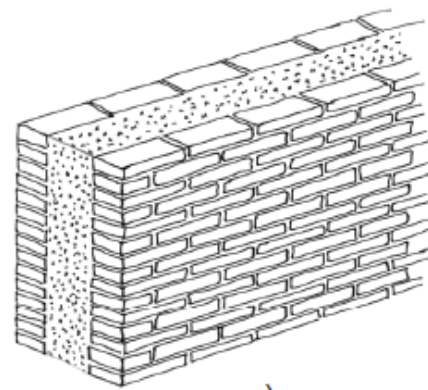

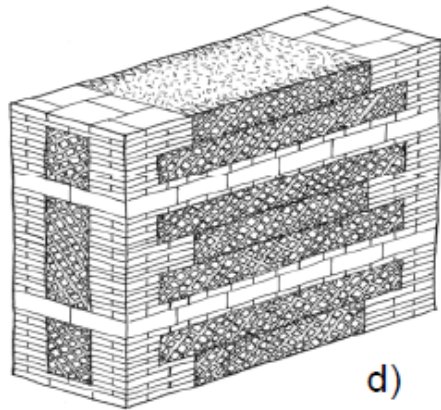
a)

b)

c)

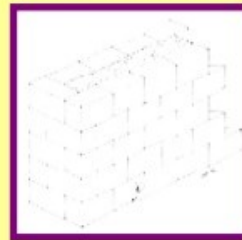

d)

EL OPUS: TÉCNICA DE LA ARQUITECTURA ROMANA

OPUS CAEMENTICIUM

OPUS QUADRATUM

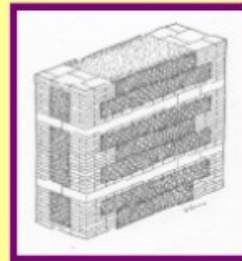
OPUS CRATICIUM

OPUS INCERTUM

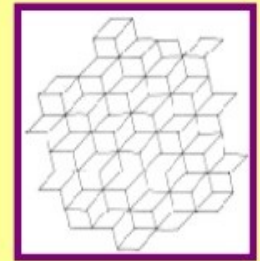
OPUS LATERICIUM

OPUS MIXTUM

OPUS SPICATUM

OPUS SIGNINUM

